

tako imenovati — ostudne obraze. Nekteri zmed nje so ble-
dih lic kakor da bi se bili že presitili pregrešnih slasti po-
zemeljskega življenja; drugi so žarečih obrazov, al to ni
rudečica zdravja, ampak tamni žar razujzdanosti in pijan-
čevanja. Eden vendar zmed tega društva nam pada izmed
vseh v oči: lep in čeden mladeneč je. Obraz mu je bel in
rudeč kakor mleko in krí, šibke je rasti, kakor zelena jelka
ali javor zeleni ob hladnem studencu. Ako ga natanjčije
ogledujemo, zapazimo, da mu še vselaj rudečica zalije lica,
kadar iz nečistih ust njegovih tovaršev izleté sramotne in
neslane besede, kletve ali zmerjanje; vender pa se mlade-
neč nekako čudno posmehuje, kakor da bi se sramoval ru-
dečice na svojih licih, — da, resnično se je sramuje, ker
ga to plaši in mu ni prav, da bi ga družba imela za ne-
dolžnega, neumnega in priprostega fantalina.

Res, on še ni popolnoma pripraven za to družbo, ven-
dar pa rad med njo zahaja; je pa tudi vse društvo po-
sebnostno priljudno do njega; vsi se mu muzajo in sladkajo. In
zakaj nek? On je izmed vseh najčednije opravljen in po-
gostoma plačuje vse, kar družba potrosi: saj mila mu mati
svojega jedinka — svoj up, svojo radost in tolažbo — dobro
oskerbljuje z denarci! Res, da se mladeneč sedaj še ne
more skušati s svojimi tovarši v pijančevanju, — al poganja
se, da predaleč ne zaostane za njimi; privadja se čedalje
bolj polne kozarce prazniti. — Že se ozira mladeneč tudi
na one tovarše, kateri kvartajo, — al studi se mu še, ka-
dar vidi divjati in pisano gledati kakega kvartopirca.

Kdo pa je ta mladeneč?

Je from Ačimov je, matere svoje jedinak!

Oj! nadepolni mladeneč! kako si zašel ti v to društvo?
kako golobček materin med skopce in gavrane? kako zlato
mile matere med smeti celega mesta? kako jagunčice med
volkove?

Vé li skerbna mati, kje se pajdaši sedaj sinček njeni,
v kakošnem znajde se društvu? O, da bi vedila, v med-
levco bi padla — divji gad bi jo pičil v milo materno serce.
Saj do sedaj se je njeni sinček lepo obnašal in hodil le po
dobrih potih. Bati se je, da ne bi prelivala mati še kadaj
nad sinčkom svojim solz bridkejih, kakor jih je točila nad
grobom prerano umerlega moža.

(Dalje sledí.)

Pripoved o Kraljeviču Marku.

Kdor je bral Srbske národne pesmi, in sram ga bodi,
kdor jih ni, vé kolika slava se prepeva Kraljeviču Marku.
To ime je znano skor tudi prirotemu človeku in marsikdo
vé od njega peti ali pa pripovedovati. Živí v Varaždinu pri-
prost človek, rojen kake tri ure od mesta. On je bil vojak
in je mnogo slišal o tem junaku od svojih tovaršev. Ta mi
je med marsikaj drugim o Marku to le pravil. Koliko je
iz pesem posnetega, vsak bo vidil, kdor se je količkaj s
to stvarjo pečal.

Bila negda majka, ká rodila Kraljeviča Marka. Ona
ga je odgojila i na junačke noge postavila. Gda je Marko
ponarasel, moral je pasti svinje, ali bil je onda slab i ma-
len dečarec, tak, da su ga njegovi pajdaši tuči mogli, i
štelí su, da bi bil jim kakti sluga i njihove svinje vračal.
Ali on to ne je štel činiti, pa su ga tukli i kečkali tak,
da je od njih pobeči moral. On odtrči pa ide na polje i tam
tumara okol misleč: mene bi tukli celi dan sad jeden sad
drugi, tak pa, gda večer k njim dojdem, budu me samo
jeden put. On tumarajoč dojde do jednoga deteta. Opazi,
da je lepo belo a na suncu leži. Načinil mu je hlada od
vej i odide malo dalje pa si sede.

On tak sedeč dojde onda Vila i pregovori vu sebi: mili
Bog, gdo je to včinił? da me prosi kaj god na svetu, ja
bi mu dala. On to čuja pa pristupi bliže, veli: ja sem ti,
sestra, to včinił. Ti si včinił, bratec? Ei, kaj me prosiš
zato, da te nagradim, da si mi tak dober bil, da si mi de-

tetu hladek včinił? Ei, mila sestra, kaj bi te ja prosil, ne
bi mi ti mogla dati. No, kaj takvoga? samo mi poveč.

On si je pomislil zato, da ga ne bi pajdaši na paši
tukli; zato zamoli, da bi rad jak bil, da ga ne bi ovi tukli.

A ona mu odgovori: ajda, gda to očes, hodi me ce-
cat. On ju posluhne i ide cecat. Gda se je nacecal, veli
mu Vila: no, vezda hodi ovoga kamena drmat, jel' ga buš
mogel zdrmati. Kamen imel je dvanajst centov. Ide ga drmat,
ali ni z mesta. Onda mu veli Vila: hodi išče cecat, gda se
nacecaš, hodi ga pák drmat. Ide cecat, i gda se je nace-
cal, ide ga drmat, ali samo malo ga je zdrmal. Onda pák
ide cecat tak, da ga je vre mogel i nekaj hititi. Išče ide
cecat. Onda ga je vre mogel vu višinu veliku i prek gore
hititi, da ga več ni bilo nigde. Išče mu veli, da ide cecat.
Naceca se i onda mu veli: idi vezda kud ti milo i drago,
ne bu te ve nigdo više tukel, ni tvoji pajdaši.

On vesel ide k pastirom, a oni nad njega: pa gde si
bil, da ti moramo tvoje svinje vračati? pa nad njega da ga
budu tukli. On je pa samo čeka. Gda oni dojde k njemu,
zgrabi jednoga, potuče ove, a on, kaj mu je vu rukaj bil,
bil je ves zdruzgan, tak ga je prijel. Drugi pastiri, koji
su to vidili, kaj je načinil, bejži dimo ovih starešem, koje
je potukel, veleči: Marko je potukel vašega sinka pa ovoga
i ovoga. Ovi 'si nad njegovu mater: pa kakvoga si to ti
sinka odhranila? tolvaja, koj našu decu vumara. Ona pre-
strašila se misleči, kaj je to njeni sin včinił. Počne njega
psovati: sinko, nigdar te vidilo moje oko, da kaj si včinił,
zakaj mi tak delaš, da me dojdú drugi ljudi psovat porad
tvojega čina? hodi, voliša budem, da te nigdar oko moje
ne bu vidilo, zakaj mi sramotu delaš. Ei, pa dobro, gda
tak veliš, a ja idem vu svet. Idi samo, da te nigdar ne
bom vidila. Ei, pa dobro, pa ja idem.

I ide. Vezda si misli: kaj očem ja junak sam a nemam
ono, kaj junaku treba. Onda hajd on kovaču, gde su bili
dvajsti pet kovačev. Bog pomogel, kovač! Pomozi Bog, Kra-
ljevič Marko, kaj si došel k meni? Došel sem k tebi, da
mi skuješ sablju dvanajst centov težku, onda buš mi i pa-
licu, ako buš sablju dobro načinil; ali znaš, da mora biti
bolja od tvoga nakova; ako ga preseče, onda dobiš plaču,
drugač ni; si me rázmel? Je. No, tak delaj vezda.

Stupe taki 'si dvajsti pet kovačev i kuju sablju. Gda
je bila gotova dojde Marko: no, kovač, jel si zgotovil?
Je, Marko. Nu, ajda daj da vidim. Mahne Marko, ali sab-
lja se protigne na dva komada, a ni nakovo. Ei, moj ko-
vač, nesi dobro včinił, ne dobiš nikaj.

Ide dalje k drugomu kovaču: Bog pomogel, kovač. A,
Bog pomozi, Kraljevič Marko, kaj je tvojega posla? Došel
sem k tebi, da mi načiniš od dvanajst centov sablju i to da
mi načiniš bolju od nakova svojega, kajti ako preseče tvoje
nakovo, dobiš plaču, ako ne, ne dobiš nikaj; jel' si me raz-
mel? Je. Tak delaj.

Onda pristupe trideset kovačev, kuju sablju. kuju tak
dugo dok nju skuju. Dojde Marko: no, kovač, je li sablja
gotova? Gotova, Marko. Kaži, da vidim. 'Zeme ju Marko,
mahne i preseče nakovo pa i vu trček zaseče. Ei, kovač,
dobro si načinil; no, da si mi sablju načinil, načini i tok
od sablje pa i palicu, to je buzdovana od dvanajst centov,
onda ti 'se skup platim; ali, gda ja hitim buzdovana, da
se ne prelomi; ako se prelomi, onda ne dobiš plaču. Na-
činil je i buzdovana, ali ga je ne dobro načinil. Gda ga je
Marko hitil, pustil je, da je na njega pal, i prelomil se je
buzdovan. Onda veli Marko: dobro si načinil sablju ali mi
nesi buzdovana. Daj ruku, da ti platim za sablju. Kovač
mu da ruku a Marko mu odseče ju s sabljum govoreči:
evo tebi, kovač, plača za sablju, da ne buš više nijednomu
junaku takove sablje delal.

(Dalje sledí.)

O zadevah naše književnosti.

(Konec.)

Naš najvikši namen odselej nej bo, ako nočemo, da idemo rakovo pot, se v pisavi bližati hrvatsko-srbskimu književnemu jeziku kolikor mogoče; in sicer s prvega, samo v takih knjigah, ktere niso za prosti narod pisane, ktere obsegajo n. pr. znanstvene ali leposlovne predmete, ker se od njih pisateljev in čitateljev meniti mora, da poleg slovenščine tudi druge slovanske narečja, posebno južne, bar razumijo, ako hočejo, da nosijo po Jan Kolarovi teoriji, ime učenega Slovana. Knjige pa za prosti narod naj se strogo slovenski pišejo, da so razumljive, in le časoma in oprežno bi se malo po malo morale na vzajemni književni jezik obračati. Ako se n. pr. namesto bode — bude, nam. rōka — ruka, nam. sim ali sem — sām, nam. dobriga ali dobrega — dobroga piše, se gotovo jezik ne vnerazumljivī, in take malenkosti bi pa vendar našo slovenščino zelo hrvatsko-srbsčini vjednačivati utegnile. Sej tudi naše podnarečja se samo v različnih samoglasnikih, in po različnim potezanji (prosodiji) razlikujejo, in naši sadašnji književni jezik ni nobeno tako podnarečje, ktero se bi bilo popelo na književni prestol; več je tako rekši proizvod vsih slovenskih narečij; ker se prej ni na to pazilo v tistem podnarečji pisati, ktero je najbližje drugim slovenskim, kar pa tudi mnogo pisateljev ni razsoditi zamoglo. In tako se je per convenientiam počelo to od vsakega podnarečja za obče veljavno jemati, kar se je najbolj dopadalo bez najmanjega, obzira na druge slovanske narečja. Ali sadašnost in napredovanje naše književnosti silno tirjate, s tega pota okretati, ter se bližati našim sosedom Hrvato-Srbom. Se ve da mi Slovenci večo žrtvo prinesemo jugoslovanski književni slogi, da opuščamo našo slovenščino, ktera tako prijetno zvoni, kakor pa Hrvati, katerim je samo treba pismene oblike promeniti. Ali kaj hočemo!

V ta namen nam je neobhodno treba jednega čisto beletričnega (lepoznavskega) lista v obsegu „Lumira“, ker to se ne da odlagati od dneva na dan, ako nočemo da naše narečje še bolj se od hrvatsko-srbskega oddaljuje in brezen med nami širi. Gotovo tudi marsikteri naših domorodcov to željo goji, da se opet osnuje pri nas kakšen čisto leposloven list, ker jih tako malo na jugu imamo. Sej naše čestivredne Novice ne zamorejo vsim v vsakem zadovoljivati, to je očitno. Zakaj so prejšne leta „Novice“, „Ljubljanski časnik“, „Celjske novine“, „Vedež“ in pozneje „Slovenska bčela“ skor na jedenkrat izlazivati zamogle. Zakaj bi se sedaj to ne dalo!? Tudi mož imamo dovolj, kateri bi dostojno takšen list vredovati zamogli. Naročnikov si mora se ve da vsaki časopis sam pridobiti, ali po mojem mnenji, bi se le sredno vredjen dobro uzdaržal. In sicer naj se tiska v jeziku Slovencu in Hrvato-Srbu lahko razumljivem, naj se polovica v latinici, polovica v cirilici tiska, da se tudi ta pri nas še bolj ukorenini. Dajmo, da spravimo z združeno močjo organ na noge, kateri bo zmožen nas jugoslovane književno složiti. Nam Slovencom je, ker smo najmanjji, da pričnemo! Bog daj, da to ne bi bilo „pium desiderium“ ali „glas, vpijočega v puščavi“.

Iz Zagreba.

K. Žavčanin.

Priprave o Kraljeviču Marku.

(Dalje.)

Pa ide k tretjemu kovaču, gde su kovali trideset osem kovačev, i veli: Bog pomози, kovač. Bog plati, Marko, kaj si došel k meni? Došel sem ti, da mi načiniš jednu palicu od dvanajst centov, to je buzdovana; ja ti prvo velim, gda ga hitim vu vis, pa se protrgne gda opade, ne dobiš nikakove plače. Ovi 'si trideset osem kovačev kuju tak dugo dok skuju. Dojde Marko: no, jel je buzdovan gotov? Gotov

je, Marko. Kaži da vidim. Kak mu je dal, hiti ga vu vis tak visoko, da je tri dane i tri noči v zraku bil. Onda gda je išel dol, podél je Marko ledja; opal je na njega i hitel ga je na kla, i na nos i zube ga je krv oblejala, a buzdovan zdrav ostal. Ali Marko dukne taki gor i veli kovaču: ei, mili kovač, dobro si mi načinil, daj ruku, da ti platim. On mu ju dá i odseče mu s sabljum ruku: to ti budi, kovač, plača, da ne buš više nijednomu junaku takove batine delal.

Pa ide i odisel je k svoji majki pa ji veli: vidiš, majka, ovo ti junaka; ako budeš me psovala, s tim bum išel po svetu. Onda ga počne majka karati: zakaj si ti takov? zakaj ti ne živiš tak, kak drugi ljudi? imaš volove, pa ti hajda vu goru zelenu, pa ti ori pustare i ledine, pa tim hrani svoju staru majku.

Poslušaj Marko, pa on 'zeme volove i ide. Ali ne je on odisel vu goru zelenu, da bi oral pustare i ledine; neg on ide pa orje careve drumove. Gda su to vidli Turci, išli su k Marku, tristo Turkov samih zbirnih junakov, pa mu veliju: zakaj ti, Marko, orješ careve drumove? imaš ti pustare i ledine. Pa nad njega, da ga poseču.

Gda to vidil Marko, ne je imel pri sebi ni sablje niti buzdovana, pa se lati pluga i potuče 'se tristo Turkov. Onda veli: ei, mili Bog, čudnoga junaka; pa kupi zlato od Turkov, pa pusti pluga a iz jarma volove i pušča ju vu goru zelenu: ajda, voleki, vu goru zelenu, pa se pasite i klatite se od jele do jele, kakti vtica kukavica; ne je dove Marko z vami oral, pa ni vezda više ne bu.

I ide kući pevajući: evo, majka, imaš dosti zlata pa ti živi, a ja ti idem vu svet, da me ne butvoje oko vidlo. 'Zeme si svojega buzdovana i sablju pa ide. Do jednoga mejana, gde ti piju Turci rusu vince pa se divane: radi bi mi poznali i vidili Kraljeviča Marka. Čuli smo, da je on na glasu junak. Je vu ovom Stombolu njegov brat Andro. On je junak ali veli, da je on išče vekši junak. Ha, pri kom je Andro Kraljevič? Pri jednom bašu, on bu vezda taki ovud mimo jahal. Dobro, ja ga bum počekal. Gda eto Andra Kraljeviča, jaše z bašum. Marko mu onda zavikne: ei, pobratim Kraljevič Andro. Hvala, neznati delija, morti si ti Kraljevič Marko, tako ti je oružje kak njegovo. Je baš istina, ja sem ti Kraljevič Marko. Ei pa dobro, ajdmo vu mejaj, da pimo kupu vina zato, da nas je tako milošća i sreća junačka sjedinila. Vezda se ne bojimo na majdan iti pram kakovomu carstvu.

I idu tako potem v jeden mejaj. Rekel je Kraljevič Marko: dedar mi zapevaj, Andro. Ei, mili brate, ja ti ne smem, mene bi Vila oblakinja prestrelila. Ei pa naj se bojati, ja sem ti ovdi. Posluhne Andro i zapeva tako, da su 'se grane padale. Na jedenput doleti sulica vu Andra i prevale se. A Marko se ozre, od kud je to doletelo i opazi vu oblaku Vilu, pograbi buzdovana i hiti ga vu Vilu tak, da ju je mam na kla hitel. Vila počne kričati: pusti me, Marko, ja ti oživim Andra, i dam ti konja vilovitoga, kaj buš mogel po zraku leteti. Marko ji dovoli, i ona nabere nekakove trave pa oživi Andra. A Marko dobi konja vilovitoga, pa oba odjašu vu mejan i piju rusu vince. A vu ovom mejanu bila je nekakova k....kučka. Ova se je zaljubila v Andra ali on ju niti pogledati ne je štel. Metala mu je zato vu vino sladkoga meda, da se je bolje napiti mogel. A Marko odisel je nekaj malo van, k....kučka vubila pa Andra. Ali gda Marko dojde vnuter, pograbi k....kučku, pa ju vodi vu goru zelenu, pa ju reznese na sablji: to ti budi, kučka, zakaj si vubila mojega brata Andra.

Ide dalje vu svet. Tumaral je sem tam i gda je zestal koga junaka, delil je ž njim sreću junačku, kak na primer s črnim Arapinom.

(Dalje sledi.)

Ileston (Charleston) prvič v Evropo v 7 žakljih z bombažem zanesel; v letu 1784 se ga je pa le 71 žakljev iz dežele izpeljati zamoglo. Tako malo se je, kakor se v Petermanovem zemljopisu bere, še pred 73 leti pavole pridelalo, ktera zdaj rokam na milijone opraviti dá. Od 1400 milijonov funtov, kar se sedaj pridela, je napravijo same združene ameriške države okoli 1000 mil. funtov, od koder se je leta 1855 na Angleško 681.629.424 funtov; iz izhodnih Indij pa 145.179.216 funtov pripeljalo.

Slovanske narodne pesmi.

Leta 1850 je izdala slavnoznana ponemčiteljica Serbskih narodnih pesem, gospa Talvj pregled literature vseh slovanskih narodov v angleškem jeziku v Novem Jorku pod naslovom: *Historical view of the languages and literature of the Slavic Nations with a sketch of their popular poetry*. Te bukve je ponemčil in na svetlo dal 1852 dr. B. K. Brühl. Na koncu knjige je pridjan občert narodne poezije slovanskih narodov. Iz tega bomo nekoliko posneli za naše častite bravce.

Prava národna poezija pri vseh evropskih narodih umira. V kakem samotnem kotu se še kaka skrita cvetka dobí. Pri narodih slovanskega plemena pa še živi, zlasti pri Serbih. Dolgo časa učeni niso vedli za ta zlati zaklad. Nemec Herder ga je prvi zasledil in nekoliko odgernil, ali še le zadnje leta je bilo mogoče, ga nekoliko bolj na tanko pregledati.

Národna poezija slovanska je še nima zgodovine. Dokaj skrivnosti polnih donov se nam glasi clo iz starodavnih časov paganstva kakor zvonjenje zvonov od daleč brez medsebnega vjemanja in kakor da bi v zraku na pol obrneli. Druge pripovedi nas pa precej opominjajo, da so iz Azije domá. Ohranile so se pa in ohranjujejo se tako, da jih rod od roda prejema in toraj pozabljivosti varuje.

Znano je, da so narodi slovanski že od nekaj radi prepevali. Prokopij pripoveduje, da so Gerki napadli Slovence, pravi, da se Slovenci niso nadali napada, ker so se s petjem omamili (bell. goth. 3. 14.). Ruski zgodovinar Karamzin pripoveduje, da je našel pri bizantinskih zgodovinarjih zapisano, da so nekaj Gerki v vojski z Avari okoli 590. leta vjeli tri Slovence, ki so bili poslani h kanu Avarskemu. Imeli so namesti orožja nekake gosli. To je pa sploh znano, da so Slovani jako muzikalni. Šafařík pravi: Kjer je le kaka Slovanka, tam je gotovo tudi petje; hišo in dvor, goro in dolino, travnike in loge, verte in nograde, vse vse napolnujejo z glasovi svojih pesem. Trudni, potni, lačni in žejni na večer od dela gredoči, oživljajo tihoto večernega mraka s svojimi melodičnimi popevkami. Národna poezija med narodi slovanskimi se je pa zato tako čisto ohranila, ker njih slovstvo ni preveč bogato in ker priprosto ljudstvo le malo pozná to slovstvo.

(Dalje sledi.)

Pripoved o Kraljeviču Marku.

(Dalje.)

Kulu zidje črni Arapin pokraj morja ravnoga. Gda ju je lepo zezidal ter visoko podigel, ovak nji besedi: lepo, moja kula, lepo sem te zezidal ter visoko podigel, ar nemam oca ni majke, ni brata, ni sestre, niti moje ljube, koji bi se po tebi prošetali. Neg imam jednu ljubu, kčer cara Solimana. Ja mu budem pisal list knjige bele, pak mu pošljem po črnem Tatarinu, ar ako mi ju ne če dati, naj mi se na mejdan postavi. Piše list knjige bele, pak mu pošlje po črnem Tatarinu. Gda je prečtel list knjige bele, grozno suze lije ter dolazi k njemu carica Solimanica, pa ga zapita: kaj se plačeš, car Soliman? višeput su ti listi dohajali, ter nisi grozne suze lejal. Kakova nevolja tebe obuzima?

A on ji ovak govori, da mu piše črni Arapin, da, ako mu ne dá svojo kčer, mu se na mejdan postavi; a kak bi se mu na mejdan postavil? A ona mu veli, naj piše list knjige bele Kraljeviču Marku, naj on dojde, da bude mu dal sedem tovorov blaga. Piše list knjige bele, pak mu pošlje po črnem Tatarinu. Gda prečteje Kraljevič Marko list knjige bele, vrlo se nasmeje: aj Boga tebi; car Soliman, kaj bu meni tvoje blago, gda mi skine črni Arapin z ramena glavu? i nit ne veli pojti ili nejti. A car Soliman željno dočekiva Tatarina, koj mu je donesl glasove, da Marko rekel je, da niti pojti niti nejti. Nato bil je žalosten car, da nema takovoga človeka, koj bi mu jedinu kčer oslobodil. Dojde drugi list od črnoga Arapina, da mu dade kčer, da ako, mu je ne dade, postavi mu se na mejdan. A ov čteje, grozne suze leje. Nato dojde njegova jedina kčerka, te ga popita: da kaj se plačeš, car Soliman? višeput su ti listi dohajali i nesi grozne suze lejal. A on ji odgovori: draga čerka, vidiš da mi piše črni Arapin, ako te mu ne dadem, naj mu se na mejdan postavim, a kak očem se mu postaviti ja siromak. Znaš, dragi oče, da je jeden junak Kraljevič Marko. Piši mu, da mu daš devet tovorov blaga, naj dojde i naj mu se on na mejdan postavi. Piše car Soliman Kraljeviču Marku list knjige bele, pak mu pošlje po črnem Tatarinu. Gda je prečtel list knjige bele, vrlo se nasmeje: ei, Boga tebi, car Soliman, da kaj bu meni tvoje blago, gda mi skine črni Arapin z ramena glavu? Na to ne reče pojti ili nejti. Gda je došel črni Tatarin, veli, da Marko kaže niti pojti niti nejti. Na to žalosten car ne zna, da kaj će činiti. Dojde pak tretji list od črnoga Arapina, da bu on došel i naj se pripravi, da mu dade kčer dobru ili zlomu voljum, i da 'si mejani i dučani moraju biti pred njegovim strahom zaprti. Na to car Soliman čteje, grozne suze leje. Dojde čerka: kaj se plačeš, car Soliman? višeput su ti listi dohajali, ter nesi grozne suze lijali. Kakova te nevolja popada? Vidiš, draga čerka, da mi piše črni Arapin, da, ako te mu ne dam, postavim mu se na mejdan; a kak očem se mu postaviti, ja siromak. Piši, dragi oče, Kraljeviču Marku, naj on dojde, i obečaj mu dvanajst tovorov blaga i takovu košulja, koja ne je predena, niti tkana, niti izlejana, neg samo iz suhoga zlata napravljena, i takovu guju, koja drži balčak vu zubi in na balčaku zlatnu košaricu, v ovi košarici dragi kamen, poleg kojega more se večerati o pol noći kak o pol beloga dana.

On napiše list knjige bele pa pošlje po črnem Tatarinu Kraljeviču Marku; i ovo mu je 'se obečal, kaj mu je čerka kazala. Gda Marko list knjige bele čteje, vrlo se smeje pa besedi: ei Bog tebi, car Soliman, da kaj bu meni tvoje blago, gda mi skine črni Arapin z ramena glavu. I onda niti veli pojti ili nejti. Na to dojde list knjige bele od črnoga Arapina, da je vre Arapin spravil tristo junakov samih srebrnjakov i to zbirnih junakov. Onda besedi Kraljevič Marko svojem šarcu konjiču: ei šarec konjič, dobro moje, znaš dobro, da mi moraš biti veren, ar ako mi ne buš, odsečem ti vu kolenih noge, i da se mi držiš junački. A šarec mu odgovori, da brže sedla i vuzjaše, da idu brže, i da je vre črni Arapin blizu. Marko ga obsedla i vuzjaši i ide vu grad, gde caruval je car Soliman. Nu gda je vre doznal, kojim putem dojdou Arapini, postavi se k jednomu mladomu mejandjiji, govori kucajuči na vrati: odpri i nosi vina. A ov se vustavlja, da ne sme točiti, ar moraju biti 'si mejani i dučani pred črnoga Arapina strahom zaprti. A ov mu delija veli: ti meni moraš donesti, ar ako mi ne doneseš, odsekel bum ti glavu do ramena. Mejandjija vidil je, da ne bu drugač, moral je donesti kupu vina. Marko pol izpije pol pa šarcu dá. Onda nosi dve kupe, jednu Marku, drugu šarcu. A zatim odišel je Marko vu bašču, da si rezvidi.

Gda dojde, vidi poleg potoka devojk vuzbuje mu misleči, kaj ji je, da se tak mlo plače i besedi: ei, moja vodica, voliša ja vu tebi prebivati, neg črnomu Arapinu za ledji ležati. Marko gde vidi, da je čerka Solimanova, veli:

pa da kaj ti je, devotka, da se tak nježno plačeš? Ona mu odgovori: idi od ovud, neznati delija, kaj me pitaš, ipak mi pomoči nemreš. Nu, samo mi poveč mrti ti pomognem. Došel bu črni Arapin i oduzel me mojemu ocu i majki; neg imela sem jednoga človeka, koj bi me osloboditi mogel, neg neče. Ponujala sem mu dvanajst tovorov blaga i jednu košulju, koja ne je niti predena, niti tkana, niti zlejana, neg je iz suhoga zlata napravljena, i takovu guju, koja ima vu zubi balčak a na balčaku zlatu košaricu i vu košarici dragi kamen, poleg kojega more večerati o pol noči kak o pol beloga dana; ali neče; sunce ga ne vidlo, niti mesec po njem svetil, niti nigda više majke ne vidil, niti vtica mu pevala. A Marko nji odgovori: ne budali ne budali, neg idi i kaži, da sem ja došel; ja sem ti Marko. Otec naj te lepo odpravi i naj ti 'se da, kaj mu trebalo i kaj zahteval bude.

(Konec sledi.)

Svarilno in podučno.

Hudodelnik.

Žalosten izgled napačne otroške odreja.

IV.

Stari Štefan Adnadjev v V....ru je pošten in častit rokodelec; to vé vsak človek v mestu in po bližnjih selih. Možiček je delaven in se pošteno s svojim zaslužkom živi.

Bogat ni ravno stari Štefan, ali vendar se ne ozirajo njegovi lonci za pomoč v hiše sosedev. Akoravno pa je starček dost dobrega, je vendar še več hudega skušil v svojem življenji: roditelje je zgubil že v otročjih letih, sinove in hčere namest da jih udomi, oženi in pomoži — vse do ene same hčere moral je poslati pred seboj na drugi svet; tudi marljiva gospodinja je sledila otrokom, samo on ostane s svojo najmlajšo hčerko.

Al v hiši Štefanovi še ni bilo take tuge in žalosti, odkar mu gorí ogenj na lastnem ognjišču, ko zdaj. —

Adnadjeva lepa hčerka je blede, objokanih lic, v tugi veliki, v težki žalosti! —

Nedavno še je bila Minka cveteča devica, kinč svojega spola, ponos in dika svojega starega očeta; sleherni jo je ljubil in z njo se rad družil. Al zdaj celo mesto kaže z perstom za njo, kjerkoli se očitno pokaže. —

Kaj je vgasnilo žareči ogenj njenih mōdrih oči, ktere so se blisketale, kakor zvezdice ponoči na vedrem višnjem nebu? kaj je zbrisalo in odneslo rudečico z njenih lepih lic? kaj ji je vgrabilo pokoj blage njene duše in mir njenega mladostnega serca? kakšen červ je spodgriznil ta lepi cvet njeznosti in lepote deklice?

Jefrem Ačimov je tisti gadni červ, ki je spodgrizel lepoto device, ki ji je ostrupil serce, ki je njo, milo najmlajšo hčerko in jedinico njenega starega očeta, potegnil za saboj v svojo propast; on ji je vgrabil njeno nedolžnost, njeno najdražje blago, vso njeno srečo! —

Zdaj pač vidi in zapopade nesrečna deklica popolnoma, da greh človeka nesrečnega storí in pahne ga v propast. Zdaj nesrečna deklica zdihuje in mre žalosti, kadar pomisli na srečne in blažene dneve svoje nedolžne mladosti; kadar pomisli, kako je srečna bila v krogu svojih tovaršic, dokler jo je njena krotka in krepostna mati vodila poleg sebe po stezi življenja — mila njena majka, ki zdaj z nezadovoljnostjo gleda na njo iz unega sveta. Nadložna deklica se zdaj umiva v toplih solzah in neprestane jokati podnevi in ponoči, al zastonj! Solze njene nikakor in po nobeni ceni niso vstani popraviti razrušene in razvaljene sreče! —

Požar vniči domovja, potop požrè premoženje in blago al poškodovani ljudje si malo po malem z časom zopet opomorejo, ker čas, trud in delavnost so vstani zaceliti marsikako rano; al kadar se človeku vgrabi nedolžnost in sreča dušna vzame, za to rano ni leka. Zatoraj se pa tudi prav govori, da človek ne more svoje prave sreče nikjer razun sam v sebi najti.

Razun objokane deklice pa je v njeni hiši še eno nesrečno in žalostno bitje, stari Štefan namreč. Sivi starček je onemagal in onémil od težke žalosti. Poglejmo in premislimo ga nekoliko! Lasje so mu beli kakor gorski sneg, al lice ima pošteno. Ta človek je zmed mnogih družih ljudi zastran svoje vrednosti in poštenja zaslužil boljšo osodo; al zdaj ga eno z obupnostjo navdaja: zakaj ona po Jefremu zapeljana in oskrunjena deklica je njegova jedinica. Odkar mu je umerla zvesta in serčno vdana ženka, mu je bila postala mila hčerka edina tolažbe in edina podpora njegove slabotne visoke starosti; al nečloveški Jefrem oropa starčka te tolažbe, izterga mu iz onemoglih in nemočnih njegovih rok podporo, na katero se je revček opiral. Glejte ga, kako sedí starček ném od žalosti, vès vničen od sramote, nanešene na njegovo sivo glavo. O, da bi pač zamogel jokati in tako saj nekoliko olajšati britkosti prežalostnega serca! Al tudi to polajšanje mu ni dano, — tuge so mu okamele in odervenele vsahle persi. Nesrečni starček! al nimaš nikogar, kdor bi tebe žalujočega in tvojo jokajočo hčer saj količkaj vtolažiti poskušal? In kje je tisti malopridnež in hudodelnik, ki vaji je pahnil iz zemeljskega raja v toliko žalost? Ga li ne zbadajo terni obžalovanja, kadar gleda na svoje žertve? — Res je, zbode ga vest včasih zastran njegovih hudobij al čutstva lahkomišljenega in pokvarjenega mladenca utopljene so v strasti in neobčutljive za pravo obžalovanje hudobij. Glej ga hudobnega Jefrema! med tem ko starček in hči žalujeta in obupati hočeta, sedí nečlovek v svojem navadnem društvu med potepuhi in pijanci, med malopridneži in hudobneži — on se veseli; zakaj zdaj je on v tem društvu tako reči pervak. Pervi pije, prvi psuje, prvi meša preklete kvarte. O, kako je lahkomišljen, kako napčen, kako brezdušen, kako brezbožen in brezvesten postal: pijančeva, kvartá, psuje, poje in veseli se v blatu svojih hudobij, med tem, ko njegove žertve in njegova nesrečna mati jokajo in zdihujejo, tarnjajo in žalujejo, mrejo in obupujejo. —

Človek se ne rodi hudoben in napčen, ampak zane-marjena odreja ga tacega storí! —

Naj dražje blago, premoženje in dobro, ki ga roditelji zapustiti zamorejo svojem otrokom, je: dobra odreja in zlahtni poduki! —

(Dalje sledi.)

Kratkočasno berilo.

Lakomni kmet.

(Pravlica.)

Ako popotnik potuje po veliki cesti, ki od Celja v Konjice pelja, pride tudi v kakih 3 urah na Frankolovo. Ondi vidi iz ceste na pečovji pod goro razvaline nekdanjega grada „Stermstan“ (Landek) proti nebu moleti, od ktere ga si naši ljudje mnogo pripovedujejo. Bil je ta grad v 15. stoletji lastnina mogočnih in ponosnih celjskih grofov. Poprej pa so nek roparski vitezi v njem bivali in memogredoče ljudi ropali, terpinčili in gerdo mesarili, kakor naši kmetje še dandanašnji pripovedujejo. In ravno ti vitezi so nek mnogo mnogo zakladov naropali, kteri še sedaj pod razvalino pokopani ležijo, in ktere bi nek lahko „zadovoljen kmet“ našel. Okoli razrušenega zidovja pa raste sedaj beršlenj in drugo zeleno germovje, pa tudi majhne njive si je bližnji kmetič ondi napravil. Pripoveduje se, da je nek-daj en kmet tū oral in naenkrat kamnje med razvalino v zeleno travico spremenjeno in dve košate lipe se čez-nj razpenjati zagledal. Pod eno lipo pa je bila velika skrinja odperla in svitle sreberne dvajsetice in pa solnčnorumeni cekini so se mu nasproti zasmehljali! Pa oj! zraven je tudi grozen črn maček sedel in z repom migljaj. Kmetič je bil od začetka tako vesel, da se mu je kar serce smejalo. Pa ko je črnega mačka zapazil, se mu je veselje v močen strah spremenilo, tako, da ni vedel, kje da je in je mislil,

on je dober gospodar in terden kmet. Zato so pa tudi Novíce že dostikrat priporočevale in priporočajo pri vsaki priliki, da naj se travniki s poljem vred z večji skerbjo obdeljujejo. Komur bo to mar, bo vidil, da mu bo gospodarstvo dobro teklo. Ne bo ga skerbelo, kaj bo jedel, s kom se oblačil ali pa kako bo davke odraštoval.

Da je živina kmetijstva skorej pred vsem drugim naj večji bogastvo, je stara in sto in stokrat potejena resnica. Moramo ga tedaj tako oskerbljevati, kakor zasluži. Vselej se je in se bo umna pridnost pri živinoreji splačevala. Kdor pa v živinoreji ni popolnoma izurjen in ne vé po pravih vodilih ž njo v caker hoditi, naj si omisli zatega denárja vredne bukve, ki jih je naš rajni domorodec gosp. fajmošter M. Vertove spisal, ki se „kmetijska kemija“ zovejo, v kterih se nahajajo tako lepi poduki o živinoreji, da jih kmetovavcom zadosti priporočiti ne moremo. Komur je za živinorejo mar, jih gotovo že ima in vseskozi pridno prebira, kdor jih pa še nima, naj si jih omisli, ker so, kakor smo že rekli, na vse plati zatega denárja vredne. K.

Priprava o Kraljeviču Marku.

(Konec.)

Onda ona bejži k ocu i poveda 'se, kaj je Marko rekel. A med tem toga, dok se je Marko z devotkom spominjal, dojde Arapin i vidi da je odprt mejan i konjič pred njim stoji privezan pri stupu. Veli: da gdo je ov, da se ne boji njegovoga straha? I zato veli, da ga vre navči, da se bu ga bojal. Zato bedeliju (tak se konj zval) kreče, bedelija neče. Nu, idem tam, nečem kavge praviti, morti dobim devotku brez 'sakoga nemira. I doista dojde tam, dobi devotku, i 'se kaj mu treba, dano mu je bilo. Onda pák dojde do onoga mejana i vidi da on konj pák tam stoji. Pák je štel iti k mejandjiji, da ga vubije; ali bedeliju kreče bedelija neče. Veli Arapin: nu, nečem kavge praviti vezda, 'da sem dobil devotku brez 'sake kavge.

Nu gda je dalje Arapin odišel, dojde iz bašče Marko, a šarec mu veli: da kud si bil tak dugo, da me bi mogel Arapin lahko vubiti? Nu, nikaj se ne boj, moj šarec; vre bumo ga, ako Bog da, vubili, ni on tebe. Onda zove išče jednu kupu vina sebi, jednu šarcu. Nu gda su se ponapili, odpravili su se na put i vu poteru za Arapinom. A Arapin išče prije rekel je svojemu vojskovodju, naj se obzire, da ne bi kakova mutna megla za njimi išla. Ov se ozre, ne vidi nikaj. Nu gda se potli drugi put ozre, opazi mutnu meglu i progovori Arapinu: ei, gospodar, ide za nami mutna grda megla. Nu išče ni 'zgovoril, vre je Marko ze zadnjum prvu trupu sklopil i potukel. Arapin mu veli: ne budali. Marko: zakaj z nami budale praviš? Ne znam, il se šališ il budale praviš. Ja nit se ne šalim niti budale pravim, več vu istini radim. Nu tak radi, kaj si naumil, hiti kaj imaš. Nečem, nego ti hiti. Nu Arapin hiti svojega buzdovana, a Markov šarec hiti se dol i buzdovan odide prek glave Markove. Onda Marko hiti svojega buzdovana i obori Arapina na zemlju, i skoči šarec k Arapinu i veli Marku: daj, pazi da odsečeš glavo Arapinu. I kak je šarec skočil, mahne s sabljum Marko i odseče glavu Arapinu, a šarec brzo odskoči nazad trideset korakov. Onda truplo ostane Arapina na zemlji, a glavu da devotki i veli: ljubi vezda mrtvu, gda nisi štela živu.

Onda su odišli dimo i dal je car gosti velike napraviti i 'se Markove prijatelje i oca i majku pozvati, i dobil je svoju obećanu plaču.

Tak je delil sreću junačku i z Musum Vrbanusum. Ov je imel tri srca. Boril se je Marko ž njim tri noći i tri bela danka bez prestanka, tak da je vre iz Marka izšla crlena pena a iz Muse Vrbanuse niti išče bela. Onda je Kraljevič Marko poriknul: ei, sestra Vila. Vila odgovori: ne mrem ti ja pomoći, kajti mi je čedo zaspalo na ruci;

nego, zar ti ne znaš za svoje tajno oružje? Onda veli Kraljevič Marko: pogledni, Musa Vrbanusa, jel vezda sunce zhaja ali zahaja. Pogledne Musa na sunce a Marko 'spukae nož i rezpori Musu, i kak ga je rezporil, tak ga je jako pograbil Musa, da se je komaj spodkopal izpod rezporjenoga Muse. Onda legne i odehne si Marko, a gda si je odehnul ide glet, kaj je vu tem človeku tak jakoga. Vidi da je imel Musa tri srca, jedno se je igralo, drugo se je malo, počelo a trejto neje još zato znalo. A na trejtem vidi jednu guju ležati a guja progovori Marku: hvali Bogu, da ti ja nisem zato znala; ne bi ti to načinil, kaj si učinil; nego zehni, Marko, da ja vu te dojdem, da budeš i ti tak jak, kak je ov bil. Marko pa se nezljuti i poseče guju veleči: ne treba mi takove nesnage kak si ti. Odišel je onda dalje i hodil je okol, doklam su iznajdene bile puške. A gda su iznajdene bile puške, dojde do jednoga pastira, koj je vtice streljal. Pita ga onda Marko: kaj delaš ti to? E, vidiš, ja streljam vtice, pa bi mogel i tebe. A kaj bi ti mene vumoril s tem? mene su ni janaki vubili, pa bi me i ti? pa pruži mu ruku i veli: strelj mi ovde v ruku. On mu strelj i prestrelj ruku. Onda veli Marko: Ne je za mene više živeti na svetu, mene bi vezda kakova god kukavica vubila; voliši ja oditi. I odišel je vu špilju i tam išče dan danes živi. V tu špilju moral je iti jeden človek, kojega su na lancu v jedni trugi dol pustili. Gda je on vnuter došel, Vila taki stupi k njemu i veli mu: ti kršćanska duša, kaj iščeš ovde? On ji poveda kaj i kako. Ali je čul Marko, da se negdo spominja; pita taki Vilu, da gdo je to došel. Ona mu je povedala, da duša iz onoga sveta je došla glet, kaj je vu ovi špilji. Veli taki Marko, da ide k njemu, da bude vidil, kak je još svet jak i naj mu da svoju ruku. Neg mu je dala goruče železo, a Marka ga je prijel i žmikal vu rukaj, tak da je voda iz njega curela, i veli: ah, ah, još bi ja mogel živeti na svetu, da se ne bi za me tri dane nišče spomenul. I zapovedal mu je, da gospodi pove, da bi on onda došel. I dal mu je pismo i s svojom rukom zapečatil, i pušćal ga je gor. Ov je stresel lanca i sel si je v trugu. Onda su ga gor odveli, i dal je pismo gospodi, a gospoda strahu, da ne bi Marko došel, nisu dala van pismo, da bi ljudi znali, kak je Marko išel v ono špilju. Poznaju se još stupinje njegovoga konja. M. Kračmanov.

Negda, nekđaj; kâ na mestu koja, ktera; odgojiti, odrediti; dečarec, deček, fantič, otrok; šteli, hoteli; kakti, kakor (za); kečkati, tepsti; tumarati, okol hoditi, bloditi, vagari; sad, vezda, ve, zdaj; god ali goder, koli; kaj-god, karkoli; veli, reče, pravi; nagraditi, poplačati; poveč (prav za prav povedj), povej; cecati, sisati; drmati, premikati, tresti; išče (još, jošče), še; pák (opet), spet, pa le; hititi, vreći, zagnati; nigde, nikjer; vu rukaj, v rokah; združgati, zmečkati; porad, zavolj; voliša bi, jaz bi rajši; trček, tnaló, štor, štok; evo, lej; podél (pod-del), poddjál, poddél, djál pod; duknuti, skočiti, plánniti; karati, kregati, svariti; drum, cesta; 'se', vseh; divaniti, govoriti; taki, koj, precej; ovud, tod, tukaj; delija, junak; morti, morebiti, morda; dedar (interj.), čaj, daj, nuj; náj (nemoj), nikár; ovdi, (ovde, ozde, ozdek, tutu), tu, tukaj; grana, veja; mam (mahom), koj, prec; na kla, na tla; kučka, kuzlja, psica; ovak, tako; dućan, šćacuna; guja, kača; balčak, roč od sablje ali meča; kucati, trkati; bašća, vrt; ar, ker; gde vidi, no, vidi, ker vidi; od ovud, od tod; ipak, vendar (tamen); košulja, srajca; nigda više, nikdar več; spominjati se, pogovarjati se (vnogo je spominjka, zlo se govori, es ist ein grosses Gerede); ov (ova, ovo), ta; kretati, krećem, premikati, gibati, naganjati; stup, stolp; kavga, prepír; kavgu praviti, nemir, zdražbo, prepír, razpro delati; do ista, za res; nikaj, nič; potli, potlej, potem; oboriti, vreći (na tla); crlen, rdeć; čedo (iz staroslov. čendo, sorod. z nemšk. Kind), dete, otrok; za (v prašanji), ali?; doklam, dok, dokler; pružiti, pomoliti (prožiti); kakova god kukavica pomeni tukaj toliko kakor: vsak še tako slab in nemoćen človek; špilja, jama; lanec, veriga, ketína; nišče, nikdo, nihče.